

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี ๒๕๖๔

ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มุ่งเน้นแนวทางดำเนินงานต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เป้าหมายเพื่อลดผลกระทบและลดความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากปัญหายาเสพติดในสังคม โดยการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบองค์รวมในทุกมิติ ตั้งแต่ต้นทาง (ด้านสกัดกั้น ปราบปราม) กลางทาง (ด้านป้องกัน) และปลายทาง (ด้านบำบัดรักษา) ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้แนวคิด “สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด” โดยเน้นขับเคลื่อนนโยบายในกลุ่มเป้าหมายวัยเสี่ยงสูง อายุ ๑๕ - ๒๔ ปี เป็นลำดับแรกสุด ควบคู่การส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องในช่วงวัยอื่น ๆ ด้วยมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและบริบทพื้นที่ (สร้างการรับรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน และสร้างพื้นที่ปลอดภัย) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ เข้าไปมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง เพื่อตัดวงจรการแพร่ระบาดรายใหม่ โดยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนชาติ จึงได้จัดทำประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี ๒๕๖๔ เพื่อให้ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรทางการศึกษา ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาภายใต้กรอบมาตรการสำคัญ ดังนี้

๑. มาตรการสร้างการรับรู้

๑.๑ สร้างการรับรู้ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับรู้ถึงโทษพิษภัยและรู้จักดูแลตัวเองให้ปลอดภัยจากยาเสพติด โดยสื่อสารผ่านช่องทางหลากหลายในสถานศึกษา เช่น โฆษณามีเดีย เสียงตามสาย พุดหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม คาบว่าง กิจกรรมหลังเลิกเรียน การจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ ป้าย นิทรรศการ หรือช่องทางอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

๑.๒ ขยายช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ รมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไปยังเครือข่ายบุคคล/กลไกที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น เครือข่ายนักเรียน เครือข่ายครู เครือข่ายเยาวชน กลุ่มเพื่อนนักเรียน สภานักเรียน สภาเด็กและเยาวชน องค์การวิชาชีพ เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายคนในชุมชน หรือเครือข่ายอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

๑.๓ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ที่แสดงออกถึงพลังเชิงสัญลักษณ์ในการป้องกันยาเสพติดทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เช่น กิจกรรมรณรงค์เนื่องในวันต่อต้านยาเสพติดโลก (ห้วงเดือนมิถุนายน) กิจกรรมจัดทำสื่อสร้างสรรค์ กิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ เป็นต้น โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามความเหมาะสมและบริบทพื้นที่

๒. มาตรการสร้างภูมิคุ้มกัน

๒.๑ เน้นการให้ความรู้และเสริมสร้างทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน ในหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามความเหมาะสม ควบคู่กับการบูรณาการทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติดในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด นักศึกษาวิชาทหาร TO BE NUMBER ONE เพื่อนช่วยเพื่อน เครือข่ายเยาวชน ชมรม องค์กร ค่าย กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือกิจกรรมทางเลือกอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน โดยในการจัดทำแผน การเรียนการสอนสามารถปรับประยุกต์ได้ตามบริบทและความเหมาะสม

๒.๒ ส่งเสริมกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ภายใต้กรอบ ๕ ด้าน คือ การสร้างภูมิคุ้มกัน การค้นหา การบำบัดรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีความเข้มแข็ง เป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน

๒.๓ ส่งเสริม พัฒนา ยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง โดยเน้นส่งเสริมให้มีบุคลากรที่มีความรู้เชิงจิตวิทยาเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา

๒.๔ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๑) สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นปฐมวัย โดยการส่งเสริมและประยุกต์ใช้ องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาทักษะสมอง (Brain Executive Function : EF) ในการจัดทำแผนการเรียนการสอน และกิจกรรม ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อวางรากฐานภูมิคุ้มกันยาเสพติดระยะยาว ในเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ผ่านกลไกครูผู้สอนและครูผู้ดูแลเด็ก

๒) สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา โดยการให้ความรู้และ เสริมสร้างทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก และกิจกรรมต่าง ๆ (ตามที่ระบุในข้อ ๒.๑) ควบคู่การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริม สนับสนุน ให้มีวิทยากรป้องกันที่หลากหลาย เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ตามบริบทและความเหมาะสม เช่น ครูตำรวจ D.A.R.E. ครูพระสอนศีลธรรม หรือวิทยากรป้องกันอื่น ๆ

๓) สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยการ ให้ความรู้ และเสริมสร้างทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักและกิจกรรมต่าง ๆ (ตามที่ระบุในข้อ ๒.๑) ควบคู่การเสริมสร้างให้ผู้เรียน รู้จักคุณค่าในตนเอง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต วางรากฐานการประกอบสัมมาชีพ และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม นอกจากนี้ ให้สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษา อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดระบบเฝ้าระวัง ค้นหา คัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มใช้ยาเสพติด โดยดำเนินการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมและให้โอกาสในการศึกษา

๔) สถานศึกษา กศน. ดำเนินการค้นหาประชากรวัยเรียน (เด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบ การศึกษา) เพื่อให้โอกาสและผลักดันเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่การให้ความรู้และ เสริมสร้างทักษะเพื่อการป้องกันยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน ในหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก และกิจกรรมต่าง ๆ (ตามที่ระบุในข้อ ๒.๑) โดยในการจัดทำแผนการเรียนการสอน สามารถปรับประยุกต์ ได้ตามบริบทและความเหมาะสม

๓. มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา

ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการระดมความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ นอกเหนือจากหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา เพื่อปฏิบัติการร่วมกัน เช่น ชุดปฏิบัติการประจำตำบล (ขปต.) ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ปส.อ.) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) ฯลฯ ดังนี้

๓.๑ สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ดำเนินการค้นหา คัดกรอง (Re-X-ray) นักเรียน/นักศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง โดยขอให้เน้นกลุ่มมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติดเป็นเป้าหมายเร่งด่วนลำดับแรกสุด และให้จัดทำข้อมูลรายบุคคลเพื่อการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม

๓.๒ สถานศึกษาจัดให้มีการดูแลช่วยเหลือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มที่มีปัญหา ดังนี้

๓.๒.๑ กลุ่มเสี่ยง (กลุ่มที่อาจมีแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด) ให้สถานศึกษา เน้นการปรับความคิดและพฤติกรรมผู้เรียน โดยการส่งเสริมกิจกรรมเชิงบวก หรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตน ร่วมด้วยการให้คำปรึกษา ติดตาม เฝ้าระวังพฤติกรรม และการเยี่ยมบ้าน ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาสร้างช่องทางสื่อสารใกล้ชิดกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

๓.๒.๒ กลุ่มใช้ยาเสพติด ให้สถานศึกษาเน้นการดูแล รักษา โดยการทำจิตสังคม ในสถานศึกษาเป็นลำดับแรกสุด โดยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขในพื้นที่ โดยสถานศึกษาให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนต่อตามปกติ ทั้งนี้ ในกรณีที่นักเรียนติดยาเสพติด ไม่สามารถดูแลรักษาในรูปแบบจิตสังคมในสถานศึกษาได้ ขอให้สถานศึกษาพิจารณาร่วมกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ เป็นรายกรณีไป เพื่อดูแลบำบัดรักษาโดยการส่งต่อไปยัง สถานพยาบาลในพื้นที่

๓.๓ สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมในลักษณะที่เป็นการสื่อสารระหว่างเยาวชนถึงเยาวชน เพื่อให้เกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อนจุดดิ่งเพื่อนที่มีภาวะเสี่ยง ให้ออกจากปัญหา ยาเสพติดหรือพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมเชิงบวกสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมพัฒนาตนเอง กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นต้น ควบคู่การสนับสนุนให้มีพื้นที่เชิงบวกในสถานศึกษา

๓.๔ สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีระบบการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้กลไกบุคคล/เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด (มอบบทบาทให้ลูกเสือปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวัง ในสถานศึกษาร่วมกับครู) นักศึกษาวิชาทหาร นักเรียน/นักศึกษาแกนนำ ครู เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการ สถานศึกษา คนในชุมชน และจัดให้มีช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข่าวสาร แจ้งเตือนสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

๔. มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา

ให้สถานศึกษาให้ความสำคัญในการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติด และอบายมุข โดย

๔.๑ ปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกในการเปิดเผยข้อมูลปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม รวมถึงการให้โอกาสนักเรียน โดยไม่ถือเป็นความผิดของผู้บริหารสถานศึกษา

๔.๒ ดำเนินโครงการภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย (๑) มาตรการดำเนินงาน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ และ (๒) กลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ โดย ๔ ต้อง คือ ต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล และต้องมี เครือข่าย และ ๒ ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล และไม่ไล่ผู้เรียนออก ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดที่มีความเข้มแข็ง เป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน นำไปสู่การลดปัญหา ยาเสพติดและปัญหาพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์แบบองค์รวมในสถานศึกษา

๔.๓ เน้นบทบาทนักเรียน/นักศึกษาแกนนำ ในการดำเนินโครงการร่วมกับครู อาจารย์ ที่เป็นทีปปรึกษา/แกนนำ

๔.๔ จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม รองรับการขับเคลื่อนงาน

๕. มาตรการอำนวยการ

๕.๑ การตรวจราชการ การนิเทศ ติดตามงานของกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรจุประเด็นงานยาเสพติดไว้ใน การตรวจติดตาม หรือการนิเทศงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๕.๒ ให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ผ่านระบบ รายงานผลการดำเนินงานด้านยาเสพติดจังหวัด (ระบบ NISPA) และรายงานสภาพการใช้สารเสพติดและ ยาเสพติดในสถานศึกษาผ่านระบบดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (ระบบ CATAS) นอกจากนี้ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับพื้นที่ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ผลการรายงานของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๕.๓ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การดำเนินโครงการสำคัญที่บรรจุในแผนงานบูรณาการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เช่น โครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด โครงการค่ายทักษะชีวิตรวมพลังเด็กและเยาวชน โครงการพัฒนานักจิตวิทยาเพื่อให้คำปรึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรให้คำปรึกษา ค้นหา คัดกรอง และดูแลช่วยเหลือ โครงการ TO BE NUMBER ONE กิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การประชุมชี้แจงหน่วยงาน การประชุมคณะทำงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ